

!Glas Inicijative za REKOM

1/2011

Taj januar
studenti podržali
inicijativu

542.660
POTPISA
ZA REKOM!

PISMA
PODRŠKE

Što o
REKOMU
misle =)

HR

~~8 to 9 LOM~~
~~RE LONG~~
mfe entry

~~8 to 9 LOM~~
~~RE LONG~~

8 to	9 LOM
RE	LONG
2498700	
2498700	

!Istina nema alternativu

Što je zapravo cilj REKOM-a? Što se događa s Inicijativom za REKOM? Što o Inicijativi misle žrtve teških kršenja ljudskih prava?

Traženje odgovora na ta i slična pitanja osnovni je zadatak “! Glas inicijative za REKOM”, koji je pred vama. “! Glas Inicijative za REKOM” donosi informacije o najnovijim zbivanjima i događajima u vezi s Inicijativom. On prenosi novosti o procesu javnog zagovaranja REKOM-a, o izraženoj političkoj podršci, susretima s političarima u regiju, mišljenju uglednih javnih ličnosti o Inicijativi za REKOM, stavovima medija i javnosti, te aktivnostima koje poduzima Koalicija za REKOM.

1

Pored toga, “! Glas Inicijative za REKOM” prenosi i glas žrtava. Stoga u svakom broju donosi svjedočenja žrtava i mišljenja onih koji pomažu ostvarivanje prava žrtava, kao i stavove, intervjue i izjave onih koji razmišljaju o odgovornosti, potrebi za istinom, pomirenjem i pamćenjem. Bilten izlazi mjesečno u elektronskom i tromjesečno u tiskanom obliku. Dostupan je preko web-stranice Koalicije za REKOM (www.zarekom.org) i u obliku publikacije Koalicije za REKOM.

Zašto je sve to potrebno? Odgovor na to pitanje sadrži javno pismo upućeno predsjednicima i članovima predsjedništava svih država nasljednica nekadašnje SFRJ. To pismo je objavljeno u medijima svih država regije. U pismu brojni intelektualci i umjetnici iz svih zemalja nasljednica nekadašnje SFRJ traže od najviših političkih predstavnika svojih država da učine sve što je u njihovoј moći kako bi REKOM započeo s radom na osnovu Statuta koji je, poslije godina konzultacija s gradanima iz cijele regije, usvojila Skupština Koalicije za REKOM.

“Ovim pismom želimo dati glasnu i snažnu podršku Inicijativi za REKOM, jer vjerujemo da je utvrđivanje, objavljivanje i prihvatanje činjenica na regionalnoj razini

neophodno svima kako bismo stvorili osnov za vraćanje dostojanstva žrtava, zadovoljenje njihovih prava, utvrđivanje sADBINE prisilno nestalih, kao i da se strahote zajedničke nam bliske prošlosti nikada ne ponove. [...] Inicijativa za REKOM može učiniti boljim naša društva, a prije svega nas same."

Otud se uspjeh Inicijative za REKOM ne mjeri samo kroz postizanje krajnjeg cilja, već i na osnovi puta prijeđenoga ka tom cilju. Tako i put koji je prijeđen, sve više postaje dio krajnjeg cilja – a to je saznanje istine o činjenicama. Saznanje o onome što se zaista dogodilo je preduvjet za sve što slijedi poslije toga: za pomirenje i suradnju, za izgradnju novih i boljih odnosa među ljudima i narodima na našim prostorima. Jer, istina nema alternativu.

Uredništvo:

Igor Mekina

Predrag Ivanović

**AKTUELNO -
NOVOSTI
O REKOMU:**

! Zašto REKOM?

REKOM je neophodan zbog ograničenja u utvrđivanju istine o ratnoj prošlosti. Suđenja pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju i pred domaćim sudovima u regionu nisu uspela da pokrenu širu javnu raspravu o ratnim zločinima. U regionu se na suđenja čak ni ne gleda kao na legitiman instrument utvrđivanja celovite istine o zločinima. Zbog toga nedostaje suočavanje sa prošlošću, preti opasnost od zaborava i ponavljanja sukoba. Zloupotrebi žrtava u

Od 26. travnja do 30. lipnja 2011. godine 1301 volonter u sto pedeset gradova Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Slovenije i Srbije skupljao je potpise podrške građana osnivanju REKOM-a. Kampanju „1 000 000 potpisa za REKOM“ vodile su organizacije mladih, kao što su Akademija naprednih ideja iz Slovenije, PRONI

i Omladinski resursni centar iz BiH, CEMI iz Crne Gore, Integra sa Kosova, Mladinski obrazovni forum iz Makedonije, Inicijativa mladih za ljudska prava iz Srbije i Hrvatske.

Potpisi su prikupljeni na 219 štandova u glavnim gradovima i većim mjestima, kao i u akciji „od vrata do vrata“. Do 5. srpnja je prikupljeno 542 660 potpisa.

Podrška političara i javnih ličnosti nije izostala. Otvaranje kampanje je bilo najvažniji medijski događaj u Prištini 26. travnja. Potpis je dao i ministar zdravstva Kosova **Ferid Agani**. U Hrvatskoj su potpis dali potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske **Slobodan Uzelac**, gradonačelnici Poreča, Karlovca i Vukovara, kao i mnogi saborski zastupnici. U Srbiji, kampanju su potpisali predsjednik Skupštine Vojvodine **Sándor Egeresi**, predsjednik Vlade Vojvodine **Bojan Pajtić**, potpredsjednica Narodne skupštine Srbije **Judita Popović**, pisac i predsjednik Srpskog pokreta obnove **Vuk Drašković**, kao i brojni zastupnici i politički prvaci. U Crnoj Gori, potpis je dao i predsjednik Vlade Crne Gore **Igor Lukšić**. U Sloveniji, svoj potpis su dali ombudsman **Zdenka Čebašek-Travnik** i predsjednik podmlatka Liberalne demokracije Slovenije **Borut Cink**. Inicijativu je podržao i državni tajnik u Vladi Slovenije **Jožef Školč**. U Bosni i Hercegovini, potpise podrške su, pored potpredsjednika Federacije BiH **Mirsada Kebe**, ministra kulture **Salmira Kaplana** i gradonačelnika Sarajeva **Alije Behmene**, dali i književnik, eseist, analitičar i publicist **Ivan Lovrenović**, redatelji **Dino Mustafić**, **Haris Pašović** i **Danis Tanović**, pjesnikinja i književnica **Ferida Duraković**, glumac **Ermin Bravo**.

**političke svrhe i nadmetanju u viktimizaciji,
koji mogu uvući region u nove sukobe,
moraju biti suprotstavljene činjenice.**

**REKOM će biti platforma za glas žrtava,
vansudski mehanizam koji će izgraditi
činjenični zapis o prošlosti, prilika da se
čuju sve strane u sukobu. REKOM nudi
model istražne komisije koji pozajmimo iz
međunarodne pravne prakse (Južna Afrika,
Istočni Timor, El Salvador) i iz pravosuđa
Novog Zelanda, Belgije, Italije, Izraela,
Kanade, Australije.**

!Inicijativa za REKOM uključena u Strategiju proširenja i izvještaje Evropske komisije

4
Europska komisija je 12.10.2011. godine prihvatile svoj godišnji pregled strategije proširenja i napretka na europskom putu koje su zemlje Zapadnog Balkana, Turska i Island ostvarile u protekloj godini. Tom prilikom su objavljeni *Strategija proširenja i glavni izazovi 2011-2012* i izvještaji o napretku svake države iz regije, kao i zasebni analitički izvještaj za Srbiju.

Strategija proširenja postavlja ciljeve za iduće vremensko razdoblje i rezimira progres kandidata za članstvo u Europskoj uniji. Izvještaji o napretku su dodatak *Strategiji proširenja* i u njima organi Evropske komisije procjenjuju koliko su države napredovale u europskim integracijama. Ovi dokumenti još jednom daju podršku Inicijativi za REKOM kao važnoj za taj napredak.

U *Strategiji proširenja*, u odjeljku 2.3 pod nazivom „Enhancing regional cooperation and reconciliation in the Western Balkans“, istaknuto je da Evropska komisija pažljivo nadzire ovakve aktivnosti, s obzirom na to da su one od suštinskog značaja za stabilnost i pridruživanje Europskoj uniji. „Initiatives by NGOs and civil society, such as the [...] Truth and Reconciliation Commission (RECOM) [...] play an important role in enhancing reconciliation beyond governments among the citizens of the region”, kaže se na tom mjestu.

U odjeljku 1.3 analitičkog izvještaja za Srbiju, pod nazivom „Regional issues and international obligations“, spominju se regionalna suradnja i dobri međusudsedi odnosi. U okviru toga, u izvještaju kao pozitivna ocjena stoji: „Serbia supports the RECOM initiative on reconciliation.“

! Koliko je trajao konsultativni proces?

Konsultativni proces zvanično otpočinje u maju 2006., kada je u Sarajevu održan Prvi regionalni forum za tranzicijsku pravdu. Preko 250 učesnika – organizacije za ljudska prava, udruženja žrtava, članovi porodica nestalih, organizacije mladih, i druge civilne grupe – ocenili su da regionalni pristup ima potencijal da doprinese rešavanju sudbine nestalih, otkrivanju tajnih grobnica i izgradnji kulture poštovanja, solidarnosti i saosećanja sa svim žrtvama.

Na Regionalnim konsultacijama sa porodicama žrtava, logorašima i veteranim iz Hrvatske, BiH, Srbije, Crne Gore i sa Kosova, održanim 9.05.2008. u Podgorici, FHP, IDC i Documenta su objavili da je sazrelo vreme da zalaganje za regionalni pristup u utvrđivanju činjenica dobije konkretnu formu. Predložili su da otpočne rasprava o modelu Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava u vreme oružanih sukoba i u vezi sa njima. Već sledećeg dana, pokretači inicijative osnovali

su Koordinacijsko veće, sa članovima po pozivu, koje je preuzeo obavezu da formira regionalnu koaliciju koja će zagovarati osnivanje REKOM.

Tokom dvogodišnje rasprave (jun 2008 – jun 2010), na 77 konsultacija i tri regionalna foruma na kojima je učestvovalo 3 509 predstavnika organizacija za ljudska prava, organizacija mladih, verskih zajednica, članova udruženja žrtava i porodica žrtava, veterana, umetnika, istoričara i pojedinaca iz drugih civilnih grupa, REKOM je uobličavan u telo koje će sačiniti poimeničnu evidenciju žrtava ratnih zločina, stradalih i nestalih, kao i popisati bivše logoraše i sva mesta zatvaranja. REKOM je, između ostalog, prepoznat i kao najbolji mehanizam za rešavanje sudbine nestalih i otkrivanje masovnih grobnica.

Predlog Statuta REKOM-a je usvojen na Četvrtoj Skupštini Koalicije za REKOM, 26.03.2011. godine, što predstavlja kraj konsultativnog procesa koji je trajao od osnivanja Koalicije za REKOM u oktobru 2008. do januara 2011.

Službena politička podrška Inicijativi za REKOM istaknuta je i u odjeljku 2.3 izvještaja o napretku za Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Makedoniju, Crnu Goru i Kosovo, gdje se naglašava da svaka od tih zemalja “continues to actively support [...] the RECOM initiative”.

5

Pismo podrške Inicijativi za osnivanje REKOM-a, upućeno 7. listopada 2011. godine predsjednicima i članovima predsjedništava zemalja nasljednica bivše Jugoslavije, potpisalo je 155 umjetnika i intelektualaca, regionalno poznatih i cijenjenih.

Mi, kojima je rat u Jugoslaviji sa svim posljedicama predmet profesionalnog istraživanja i umjetničkog viđenja, povod za razmišljanje i zabrinutost o sudbini sjećanja i istine, u svoje i u ime etike posla kojim se bavimo, tražimo da učinite sve što je u vašoj moći da ta Inicijativa zaživi i da REKOM započne rad, kaže se u pismu.

Na konferenciji za novinare održanoj tom prigodom 8. listopada 2011. godine u Sarajevu, o podršci Inicijativi za osnivanje REKOM-a govorili su **Dino Mustafić**, redatelj iz BiH, **Mirjana Karanović**, glumica iz Srbije, **Urša Raukar**, glumica iz Hrvatske i **Dino Merlin**, glazbenik iz BiH.

„Ovo je široka inicijativa građana koji žele da se istina institucionalizira kroz sustav“, rekao je Dino Mustafić: „Svi znamo koliko se [žrtvama] manipulira i kako nas sve to može odvesti samo u nove sukobe.“

Urša Raukar podržava osnivanje REKOM-a, jer ta komisija ima potencijal da sprječi manipulacije: „Bez istine miran život za našu djecu neće biti moguć... Učinjeni su strašni zločini, no drugi veliki zločin je manipulacija [žrtvama].“

Mirjanu Karanović plaši povratak retorike iz devedesetih godina na srpsku političku scenu: „Do danas me prati osjećaj bijesa zbog načina na koji je TV Srbije manipulirala mrtvim ljudima.“

Glazbenik Dino Merlin podržava Inicijativu za REKOM, s vjerom da se ona može suprotstaviti relativizaciji zločina: „Onaj tko negira i poriče Srebrenicu, to isto čini i kada je u pitanju Jasenovac.“

6

Slovenski redatelj **Dušan Jovanović** smatra da je Inicijativa vrlo promišljena i nada se da će apel uroditи plodom. On od politike očekuje mnogo više od puke principijelne podrške.

Pismo podrške i spisak potpisnika možete pogledati na
http://www.zarekom.org/uploads/documents/2011/10/i_2057/f_1/f_2814_hr.doc

Konferencija za štampu povodom Pisma podrške, Sarajevo, 8. oktobar 2011.

! Ciljevi REKOM-a

(a) da utvrdi činjenice o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava učinjenim na teritoriji nekadašnje SFRJ u periodu od 1. januara 1991. do 31. decembra 2001. godine, političkim i društvenim okolnostima koje su uticale na činjenje ovih dela i posledicama do kojih su zločini i kršenja prava doveli;

(b) da prizna nepravde nanete žrtvama, u cilju izgradnje kulture solidarnosti i saosećanja;

- (c) da doprinese ostvarivanju prava žrtava;
- (d) da doprinese da političke elite i društva u stranama ugovornicama prihvate činjenice o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava;
- (e) da doprinese rasvetljavanju sudbine nestalih;
- (f) da doprinese sprečavanju ponavljanja ratnih zločina i drugih teških kršenja ljudskih prava.

(Predlog Statuta REKOM-a, Deo IV – Ciljevi i zadaci Komisije, član 13 – Ciljevi)

!Koalicija za REKOM poziva da se formiraju baze podataka o nestalima

Povodom Međunarodnog dana nestalih, Koalicija za REKOM je 29.08.2011. godine pozvala vlade BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Kosova na formiranje baze podataka o nestalim

osobama prema nacionalnosti, kao i da osnuju fondove za podršku obiteljima nestalih, u kaznena zakonodavstva unesu prisilni nestanak kao zasebno kazneno djelo, financijski podrže ekshumacije i istrage koje mogu dovesti do otkrivanja masovnih grobnica, te da pojačaju program zaštite za svjedoke koji su spremni dati informacije o tajnim masovnim grobnicama. Koalicija za REKOM je tom prilikom pozvala vlade u regiji da podrže osnivanje REKOM-a, prije svega zato što Komisija regionalnog karaktera ima potencijal da doprinese učinkovitijem rješavanju sudbine nestalih i otkrivanju tajnih grobnica.

Udruge nestalih iz regije, u uradnji s Regionalnom koordinacijom udruženja obitelji nestalih, uz podršku Međunarodne komisije za nestale osobe i Međunarodnog odbora Crvenog križa, obilježila su Međunarodni dan nestalih u Brčkom, Zagrebu, Beogradu, Gračanicu, Vukovaru, Podgorici i na Ozrenu. Univerzalna poruka sa svakog skupa je bila da vlade u regiji moraju ubrzati lociranje, ekshumaciju i identifikaciju nestalih, kao i prestatи s licitiranjem broja žrtava, „kreiranjem kojekakvih spiskova i plasiranjem lažnih obećanja radi sitnog profesionalnog ili osobnog interesa“. „U razdoblju od 30. kolovoza 2002. do 30. kolovoza 2003. riješena je sudbina samo 86 osoba. To je tragična i poražavajuća činjenica“, stoji u u otvorenom pismu Vladi RH više nevladinih udruga, upućenom premijeru Hrvatske, koje je kod zagrebačkog „Zida boli“ u Selskoj ulici pročitala **Zdenka Farkaš**, voditeljica Centra „Apel“. Trinaest hrvatskih organizacija civilnog društva, među kojima i zagrebačka **Documenta**, izdalo je ovom prilikom Priopćenje u kojem su upozorile „na značaj i ulogu buduće Regionalne komisije (REKOM) koja nepristranim istraživanjem povjesnih izvora može biti važan iskorak u rasvjetljavanju sudbine nestalih i vraćanju dostojanstva svim žrtvama“. Podgoričko **Udruženje porodica kidnapiranih, ubijenih i nestalih „Crveni**

božur“ istaklo je kako je „neophodno napraviti bazu podataka o nestalim osobama, koja će sadržati konkretnе i precizne informacije o okolnostima njihovog nestanka.“ **Safet Halilović**, ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH, uputio je poruku povodom Međunarodnog dana nestalih u kojoj ističe da je rješavanje sudbine nestalih „civilizacijska i moralna obaveza“. **Nataša Šćepanović**, predsjedavajuća Koordinacije srpskih udruženja nestalih sa područja bivše Jugoslavije, izjavila je „da bi se mnogo više postiglo depolitizacijom tog problema“ i pozvala na „otvaranje svih arhiva i stvaranje jedinstvene baze podataka o nestalima“. Zahtjev Regionalne Koordinacije udruženja nestalih sa područja bivše Jugoslavije je da EU ne dozvoli ni jednoj državi regije da postane njen član dok ne riješi sudbine nestalih za koje je odgovorna.

8

Obilježavanje Međunarodnog dana nestalih u Hrvatskoj, 30. kolovoz 2011.

! Zadaci REKOM-a

(a) da prikupi podatke o slučajevima ratnih zločina i drugih teških kršenja ljudskih prava, pruži njihov detaljan opis, prikaže obrasce kršenja prava i njihove posledice;

(b) da prikupi podatke o subbini nestalih i sarađuje sa nadležnim telima koja se u stranama ugovornicama bave potragom za nestalima;

(c) da izradi popise ljudskih gubitaka u vezi sa ratom ili drugim oblikom oružanog sukoba:

i. civila koji su izgubili život ili nestali u vezi sa ratom ili drugim oblikom oružanog sukoba; i

ii. boraca koji su izgubili život ili nestali u vezi sa ratom ili drugim oblikom oružanog sukoba;

(d) da prikupi podatke o mestima zatvaranja u vezi sa ratom ili drugim oblikom oružanog sukoba, o licima koja su protivpravno

Manifestacija u Brčkom, 29. kolovoz 2011.

zatvarana, podvrgavana mučenju i nečovečnom postupanju, i izradi njihov sveobuhvatan popis uz zaštitu identiteta kada je to neophodno;

(e) da istraži političke i društvene okolnosti koje su odlučujuće doprinele izbijanju ratova ili drugih oblika oružanog sukoba, kao i činjenju ratnih zločina i drugih teških kršenja ljudskih prava;

(f) da održi javna slušanja žrtava i drugih lica o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava;

(g) da preporuči mere koje se odnose na sprečavanje ponavljanja kršenja ljudskih prava i na reparacije za žrtve; i

(h) da izradi, objavi i predstavi završni izveštaj na način koji će omogućiti da izveštaj doper do šireg kruga ljudi u državama na teritoriji nekadašnje SFRJ.

(Predlog Statuta REKOM-a, Deo IV – Ciljevi i zadaci Komisije, član 14 – Zadaci)

mladih i ideji pomirenja, studenti su iznijeli svoja mišljenja o projektu regionalne komisije za istinu. Prije svega su istakli da je REKOM neophodan, jer je anonimne žrtve nemoguće zapamtiti, pa samim time ne mogu biti stalno prisutne u svijesti stanovnika regije.

REKOM će se, misle studenti, suočiti i s velikim problemima, jer je mnogima teško ili nemoguće shvatiti da se pojma ljudskih prava odnosi na cijelo čovječanstvo, pa ih iritira kada se odlučno dokumentira ratni zločin počinjen nad zajednicama kojima se takva prava odriću. Teško je reći što takve ljude više šokira - bilježenje ratnih zločina za koje misle da nisu zločini (već legitimni ratni postupci), ili obrana ljudskih prava obespravljenih.

Žrtvama, smatraju studenti, treba osigurati što veći broj mehanizama za dolaženje do pravde i što veći broj opcija za fizičku i moralnu odštetu: dakle, i suđenja, ali i REKOM. Talijanski studenti su naveli jedan primjer iz njihove zemlje: cijelih trideset godina poslije Drugog svjetskog rata u njihovoj zemlji nije se govorilo o građanskom ratu, kao što se sedamdesetih nije govorilo o terorizmu. Talijansko društvo je uvidjelo veličinu problema prešućivanja - ako nema suočavanja s prošlošću, strukturi društva prijeti raspad.

!Talijanski studenti podržali aktivnosti Inicijative za REKOM

Tuzlanska "Amica" i Fondacija Aleksander Langer iz Bolcana su, u okviru programa "Adopt Srebrenica: International Cooperation for Memory - Peti međunarodni tjedan dijaloga i susreta", 5. i 6.09.2011. godine organizirali su susret skupine studenata iz Italije i Bosne i Hercegovine sa suradnicima FHP-a. Tom prilikom im je **Aleksandar Obradović** predstavio aktivnosti Koalicije za REKOM od njenih početaka do trenutne faze javnog zagovaranja.

Tijekom otvorenog razgovora s **Natašom Kandić** o Inicijativi za REKOM, odgovornosti

Studenti iz BiH smatraju kako su pred Inicijativom za REKOM velike teškoće - u svijesti mnogih ljudi s područja bivše Jugoslavije je nacionalizam jako izražen. Žarko iz Srebrenice je, ipak, optimist: javna svjedočenja, koja bi bila sastavni dio REKOM-a, imala bi pozitivan učinak, jer bi stvorila jaku emocionalnu reakciju, koja bi u slušateljima vrlo brzo osvijestila sav užas zločina.

U odgovor na pitanje "da li je opasnije negiranje prošlosti ili povratak u prošlost pamćenjem, dokumentiranjem i obilježavanjem" studenti su unosili puno emocija. Jedan od češćih odgovora je bio: "Poricanje prošlosti je uvijek dio političkog diskursa." Mladi europski intelektualci uočavaju veliku razliku između istine i društvene nužnosti s jedne, i politike s druge strane. Oni aktualni politički diskurs prije svega vide kao sebičnu borbu za kratkoročne ciljeve, u okviru koje se prečesto zanemaruju neugodne istine. S druge strane, za njih je suočavanje s prošlošću neodložan i hitan posao, koji se predugo ostavlja nedovršenim.

10

Adopt Srebrenica, susret u FHP-u, 5. rujna 2011.

!Epistemološka zajednica – protiv “bratstva kriminalnih krugova”

Na Međunarodnom forumu za tranzicijsku pravdu u post-jugoslavenskim zemljama, (27. lipanj 2011, Sarajevo, BiH) priznati međunarodni stručnjaci iznijeli su svoje viđenje važnosti inicijative za REKOM.

Na panelu, kojim je moderirao **Dražen Lalić** sa Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, govorili su **Christian Axboe Nielsen** (Aarhus University, Danska), **Diane F.**

Orentlicher (Washington College of Law, SAD), **Eric Gordy** (UCL School of Slavonic and East European Studies, Velika Britanija), **Florence Hartmann** (novinarka, Francuska), **Jasna Dragović Soso** (Goldsmiths, University of London, Velika Britanija), **Lazar Stojanović** (redatelj, Srbija), **Marlies Glasius** (Sveučilište u Amsterdamu, Nizozemska), **Mladen Ostojić** (University of London, Queen Mary, Velika Britanija), **Vera Kržišnik Bukić** (Institut za narodnostna pitanja, Slovenija) i **Vladimir Petrović** (Institut za suvremenu historiju, Srbija).

Otvarajući panel, **Dražen Lalić** je objasnio kako je svrha foruma i svih diskusija na njemu – omogućiti da se ne ponovi „da jedan akademski obrazovani građanin u jednom totalitarnom sustavu, ili sustavu koji je naizgled demokratski, a zapravo je totalitarni, nema spoznaje o strašnim stvarima koje su se dogodile, ubojstvima ratnih zarobljenika...“

Diane F. Orentlicher je upozorila da je neophodno provjeriti da li je ono što je nama važno zapravo ono što žrtvama treba – na primjer, žrtve su željele osnivanje Međunarodnog kaznenog tribunala zbog pravde, a u vezi sa Tribunalom se govori o svemu drugome, osim o pravdi za žrtve. U javnosti se Tribunal uglavnom kritizira kao nepravedan, iako se neprestano ističe potreba za pravdom. Suđenja traju predugo, zločinci se osuđuju na prekratke kazne, sudnice se pretvaraju u tribine za promociju političkih platformi...

Eric Gordy je istakao da je Tribunal prvo pravno tijelo takve namjene – Nuernberški sud i sud u Tokiju su bile vojne institucije, koje su sudile u žurbi i nisu omogućavale optuženima adekvatnu odbranu. Jedan od najvećih uspjeha Tribunal-a je sakupljanje detaljne dokumentacije koja onemogućuje bilo kakvo poricanje. To čini sukobe na teritoriju bivše Jugoslavije „najbolje dokumentiranim zločinima u svijetu“. Ograničenje Tribunal-a je u nemogućnosti da se odgovori na pitanje: koliko suđenja je dovoljno da bi se ostvario neki oblik pravde? „Svaka cifra bi bila posmatrana kao prevelika ili kao premala.“ Od 2000. godine naovamo, reagiranje javnosti se kretalo od potpunog poricanja, preko relativizacije, do današnjeg ideološkog pogleda na zločine koji se nazivaju „činovima obrane“ ili „pobjedama“. Razlog za to leži u prirodi suđenja – ono je tehnički proces kome glavni cilj nije pružiti zadovoljenje i priznanje žrtvama. Da bi u regiji zaživjela ideja pomirenja, građani informacije o ratnoj prošlosti moraju primiti od nekoga kome vjeruju više nego Tribunalu i domaćim sudovima, a stupanj povjerenja u političke institucije i medije je vrlo nizak. Građani vjeruju prije svega žrtvama, pojedincima koji su slični njima. Oni žele čuti „osobne priče“, steći uvid u tuda osjećanja.

Mladen Ostojić je podnio izvještaj o svom istraživanju odnosa srpske političke elite prema Tribunalu. „Ja mislim da je, u stvari, jedna od ključnih pouka Haškog tribunal-a to da međunarodne inicijative za tranzicijsku pravdu ne mogu uspjeti bez podrške domaćih političkih elita“, istakao je on na početku svog izlaganja. Korijen neiskrenog odnosa srpske

političke elite prema Tribunalu leži u strahu da Tribunal prijeti stabilnosti i legitimnosti institucija u Srbiji. Taj strah od destabilizacije institucija se prenio i na vojsku i policiju i u konačnom obliku doveo do ubojstva premijera Zorana Đindića. Posljedica toga straha je pokušaj vlasti da uvjeri optuženike da se sami predaju, što je dovelo do toga da je „država praktično stala iza optuženika“, kao što se može vidjeti u Hrvatskoj i donekle u Bosni i Hercegovini. Konačan ishod tog procesa jest „socijalizacija zločinaca“ i njihovo idoliziranje.

Jasna Dragović Soso je istakla kako se u državama bivše Jugoslavije konačno mijenja politička klima, te je zbog toga konačno vrijeme za neke inicijative koje su u prošlosti propale. Ali u regiji se još uvijek ne vodi javna debata o zločinima iz bliske prošlosti – čak i kad se dogodi nešto vrlo bitno, kao uhićenje Ratka Mladića, debata se svodi na ponavljanje argumenata iz devedesetih. REKOM bi mogao ustanoviti osnovne činjenice o onom što se u regiji dogodilo – to je vrlo bitno, jer čak ni na nacionalnoj razini nema univerzalno prihvaćene verzije događanja tokom devedesetih.

Christian Axboe Nielsen se osvrnuo na izjavu srpskog ministra policije Ivice Dačića, da je bivšu Jugoslaviju nadživjelo samo „bratstvo i jedinstvo kriminalnih skupina“. U svim republikama bivše Jugoslavije, ratni kriminal i organizirani kriminal su dvije strane istog novčića. No, za budućnost regije je puno važnije „procesuiranje, a ne proučavanje“ tih zločinačkih skupina, jer će to stvoriti kompletну „sliku povijesti“ i u isti mah ukloniti brojne probleme u društvu.

Vera Kržišnik Bukić promatra REKOM kao „nužnu reakciju sfere civilnog društva na sferu samovoljne politike“. Kao povjesničarka, ona je problemu pomirenja pristupila preko primera Cazinske bune, ustanka seljaštva protiv komunističkog terora 1950. godine. Ta zbivanja su bila tabu tema do 1991. godine, kad je jedna velika studija iznijela podatke o toj buni u javnost. Na isti bi način i REKOM trebao postupiti – iznošenje nespornih činjenica u što većem broju postavilo bi osnov za pravedno rješavanje problema.

Marlies Glasius je primijetila da se tranzicijska pravda suočava sa skoro nemogućim zadacima. Ustanoviti zvanične istine o događajima, pružiti zadovoljenje žrtvama i spriječiti buduće zločine – ti zadaci su toliko teški da prije svega frustriraju one koji su im posvećeni. Najzdravije je promatrati suđenja u Tribunalu sa ekspresionističkog stanovišta, kao kazalište – ritual koji društvu prenosi poruke. Ali suđenja ne mogu društvu učinkovito približiti istinu. Najprije, postoji tenzija između obrade kriminalnog djela i priopćavanja istine – suđenja usmjeravaju pažnju na optuženoga i njegov konkretan zločin, tako da dolazimo do „različitih istina za različita sudenja“. Zatim, međunarodne tribunale financiraju i organiziraju zapadne zemlje, a to otvara mogućnost da se istina ustanovljena u njima odbaci kao „zapadno kazalište“. Na kraju, optuženi će tijekom suđenja učiniti sve što je u njegovoj moći da dezavira Tribunal, što stvara dvije verzije istine i ruši povjerenje javnosti u Tribunal.

Florence Hartmann je pošla od stava po kojem će proces internacionalne pravde uvijek ostati nedovršen ako ne promijeni „povjesne narative skupina umiješanih u konflikt“, a to se čini kroz proces obrazovanja. Prijedlog Statuta REKOM-a u Članku 45 predviđa „mekanizme kojima se osigurava integracija utvrđenih činjenica u obrazovne sisteme“ zemalja u regiji. Međutim, za takve stvari je potrebno vrijeme, a u međuvremenu odrastaju poslijeratne generacije koje su obrazovane konfliktnim narativima „u sistemu u kojem povjesno obrazovanje i tranzicijska pravda idu dvama različitim kolosijecima“. Obrazovanje za sada ističe razlike između nacija u regiji, umjesto da zadovoljavaju potrebe za pravdom, demokratizacijom i pomirenjem. „Reformiranje povijesti traži dosta vremena – oduvijek je bilo tako i bit će tako i u ovom slučaju.“ Prije nego mehanizmi tranzicijske pravde kao što je REKOM počnu utjecati na obrazovni sistem, mediji bi mogli obnarodovati utvrđene činjenice, umjesto što skrivaju djela koja su uzrokovala toliko patnje.

Lazar Stojanović se pozabavio onim vidom REKOM-a koji ga razlikuje od pravosudnih institucija, a to je područje moralne i političke odgovornosti. Kolektivna odgovornost ne postoji, ali bi se moglo govoriti o masovnoj političkoj odgovornosti „svih onih koji su digli ruku da podrže dolazak zločinca na vlast i njegovu daljnju zločinačku politiku“. Priznanje takve odgovornosti je bitno u procesu osnivanja komisije za istinu i pomirenje na području bivše Jugoslavije, jer će to, po prvi put u povijesti, biti jedna regionalna komisija. Stoga bi priznanje političke odgovornosti pomoglo svakoj državi da prizna kako je i ona činila zločine, i kako ona svoje zločine prihvata isto kao i zločine počinjene protiv nje.

Vladimir Petrović je istakao zanimljivu činjenicu da u suočavanju s prošlošću i u polju tranzicijske pravde nema puno povjesničara. Razlog je u tome što je historiografija disciplina „koja je dala svoj veliki doprinos rastakanju Jugoslavije, [...] koja je dosta učinila u tome da to rastakanje preraste u rat, i [...] koja je učinila dosta da se karakter tog rata zamagli ukoliko je to iole moguće“. Nemoguće je očekivati da se ljudi, koji su svoje karijere uložili u jedan određeni politički projekt, kritički osvrnu na svoj vlastiti angažman i na sam taj projekt. Otud projekt kao što je *Kraj Jugoslavije* – pokušaj objavljivanja najrelevantnijih dokumenata vezanih za raspad Jugoslavije u kritičkom izdanju, u nadi da će stvoriti faktografska baza za daljnje rasprave.

Drago Pilsel je, na osnovu pola milijuna potpisa za REKOM i pozitivne reakcije crnogorske političke elite, zaključio kako postoji mogućnost „da se u nama smiri povijest“. Pričajući svoju životnu priču, on se osvrnuo na trenutak kad je shvatio da nije moguće u isto vrijeme biti argentinski ljevičar, hrvatski fašist i student teologije. „Nesposobnost da smirimo povijest u sebi“ je nešto oko čega bi REKOM mogao puno pomoći.

Amir Kulagić, preživjeli iz Srebrenice, rekao je da su procesi kao Inicijativa za REKOM „najbolji dokaz da mi još uvijek imamo snage i hrabrosti boriti se protiv svojih teških

iskustava“. On se osvrnuo na teoriju po kojoj sve žrtve govore istim jezikom i istakao da ona ipak nije točna: žrtve se ne slažu oko termina „žrtva“, „zločin“, „herojstvo u ratu“. Postoji i problem pomirenja gledanoga kao cilj tranzicijske pravde: „Prvo trebamo reći tko se treba miriti. Da li je to na osobnoj razini? Da li je to na razini nekakvog etnosa, ili na razini društva?“ Pomirenje podrazumijeva priznanje zločina i ispriku za njega. Pomirenju mora prethoditi povjerenje – „među ljudima, među zajednicama i onda na razini društva“.

REKLI SU O REKOM-u:

14

Da vidimo šta umjetnost može učiniti kada uzme činjenice koje smo prikupili terenskim radom i kako ih onda može vratiti? Što su one kada umjetnost obavi s njima ono što ja mislim da je umjetnički zadatak? Da ne bude nesporazuma – REKOM je gotovo savršena inicijativa u nesavršenom svijetu. Malo je nas umjetnika koji se

bavimo zlom, govorimo o žrtvama. To su mahom naše žrtve. Ja se bojam da će u ovome što nam je ostalo provesti na zemlji, ta vrsta razmjene mrtvaca za mrtvaca postati dominantna, ja se bojam da će se i dalje licitirati sa žrtvama. Umjetnost se mora jako boriti protiv toga da postoje naše i vaše žrtve.

(Slobodan Šnajder, književnik, Zagreb, Hrvatska, Regionalne konzultacije s umjetnicima o Inicijativi za osnivanje REKOM-a, Bošnjački institut, Sarajevo, BiH, 7. travanj 2010.)

Nisam samo podržao, nego sam za nju i potpisao! Moramo naći podatke i imena ljudi. To ne znači da ćemo se usuglasiti oko istine. Podsjećam, strane su ratovale najprije idejama, pa po novinama, a na kraju mećima i bombama. Svatko je pri tome imao svoju istinu. Ali razlike među tim istinama će biti manje i manje na štetu nevinih žrtava ukoliko prije interpretacija činjenica pokažemo same činjenice. Zato sam za REKOM.

(Slobodan Uzelac: „Što bi bilo da Tadić pozdravi Karadžića ili Mladića?“, <http://danas.net.hr/intervju-tjedna/page/2011/09/01/0075006.html>, 02.09.2011)

Inicijativa za REKOM doista jest politička akcija, i to prvorazrednoga značaja. Zato se o njoj u hrvatskim medijima tako temeljito šuti, e ne bi li je se kako poništilo i ubilo. A nema danas važnijega političkog posla, nego načiniti veliku knjigu mrtvih, u kojoj bi se našlo sve i jedno ime onih koji su od 1991. ubijeni, protjerani ili raseljeni, uključujući i imena ubijenih ubojica, također do posljednjega. [...] Ideja o REKOM-u nije [...] pokušaj da se dođe do jedne i neporecive istine. Cilj je da se dođe do neporecive faktografije: sa imenima ljudi, opisima njihovih stradanja, i na kraju – sa brojem svih žrtava. To je i najmanje i najviše što se na kraju svih ratova može za žrtve učiniti, a što se u nas nikada nije činilo. Ujedno, nema boljeg načina da se budući ratovi preduprijede od tog da se ustanove činjenice prošlih ratova. A kakvu će tko istinu iz tih činjenica crpiti i kakvu će si povijest na osnovu njih pisati, to je, doista, manje važna stvar. [...] Istina će se s istinom sporazumijevati ako se budu znali podaci, imena, brojevi.

(Miljenko Jergović, „Zašto sam podržao REKOM“, u: *Jutarnji list*, 31.05.2011, str. 21)

Da bi istina i pravda, kao u svemu, našli svoj put, moramo se suočiti sa prošlošću. Upravo je to zadaća budućeg REKOM-a, točnije Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima na području bivše države. Potrebna nam je ova komisija kako bi odnose u regionu gradili na drugačijim osnovama, ali i koja bi predstavljala početak multilateralnog partnerstva utemeljenog na međunarodnom priznanju i uvažavanju otvorenosti i poštovanja. Ne smijemo živjeti u laži, mora se čuti glas žrtve, kako bi njoj i njenoj porodici se povratilo dostojanstvo, kako bi jednostavno čovjeku povratili dostojanstvo. Poricanje zločina je nedopustivo. Poricanje zločina znači participirati u zločinu.

(Alija Behmen, gradonačelnik Sarajeva, na Međunarodnom forumu za tranzicijsku pravdu u post-jugoslovenskim zemljama, 27. 06.2011, Sarajevo, BiH)

15

GLAS ŽRTAVA

Meni bi bilo jako dragو kad bi mi došao moј susjed, recimo nebitno, Ramo, Ibro, Muhamed i kazao: -Gospodo Miro, ovdje je vaš sin i muž. Ja znam, sigurno znam da je tu. Vi ga dostoјno pokopajte. Ja bih mu bila zahvalna cijeli život. Moje bi se rane dosta, dosta ublažile. Savjest bi mi bila mirna. Ne bih išla na Bikoše, na zid, da ublažim sebe, nego bih znala gdje počivaju i gdje ostalo sve stoji.

(Mira Janković iz Bikoša, BiH, Prvi regionalni forum za tranzicijsku pravdu, Sarajevo, BiH, 5-6. svibanj 2006.)

Kad dodem, je li, vidim se s jednim, s nekim komšijom i on pita: „Daj mi ispričaj istinu, onako kao čovjek čovjeku.“ Znači hajdemo zaboraviti, je li, ako se može zaboraviti sve što je bilo, kažem: „Daj mi samo informaciju da nađem, da sahranim, jedan dio života da zatvorim“, znači što kaže, ovaj, da mogu otići na groblje i mogu djeci ispričati ko im je bio djed [...] Volio bih da se sazna istina i da se nađu svi ti nestali, nebitno, Srbi, Hrvati ili Bošnjaci, svi koji su stradali da se nadu, da se sahrane i da se stavi jednom tačka na i, i da se uradi jedna prava istina, da se kaže ko je, gdje, šta i kad i kako radio.

(**Slavoljub Perić** iz Vozuće, BiH, Prvi regionalni forum za tranzicijsku pravdu, Sarajevo, BiH, 5-6. svibanj 2006.)

Za mene kao čovjeka pravda bi bila kada bih dobio priliku da dodem do čovjeka ili do grupe koji su pobili moje najbliže i da ih pitam zašto. Da li su ti ljudi uopće poznavali te moje najbliže članove familije? Šta je bio razlog da su ih na najsivrejiji način umorili i da su ih ostavili možda negdje, hajde da kažemo, da nikada neću moći doći do njih. To bi za mene bila pravda. [...] Za mene bi bila istina da mi neko rekne gdje je umorio sve moje mrtve članove, muške članove moje obitelji, da mogu doći do njih i da ih mogu na dostojanstven način na

određenom prostoru sahraniti i da i ja [...] imam svoje mjesto gdje bih mogao otići i proučiti satihu i hajde da kažemo, u jednom trenutku biti sa dušama tih mojih. To je za nas istina.

(Amir Kulagić, Udruženje Žene Srebrenice, BiH, Prvi regionalni forum za tranzicijsku pravdu, Sarajevo, BiH, 5-6. svibanj 2006.)

DEBATE! O Inicijativi REKOM

17

Pismo podrške umjetnika i intelektualaca iz post-jugoslavenskih zemalja osnivanju REKOM-a, objavljeno 22. listopada 2011. godine u *Politici* i vodećim dnevnim novinama regije, potaklo je Dragana Popovića i Miljenka Deretu iz nevladine organizacije *Gradanske inicijative* da još jednom javno iskažu svoj stav prema toj inicijativi. Sto pedeset i pet umetnika i intelektualaca zatražilo je od predsjednika država u regiji da zajednički osnuju REKOM. Popović na to reagira tvrdnjom, koju prenosi *Politika* u tekstu *REKOM osuđen na propast* objavljenom 24.10.2011., da Statut koji predlaže Koalicija za REKOM sadrži odredbe koje se kose sa ustavima zemalja regije. Popović ne navodi navodno sporne odredbe Statuta, kao niti primjer ustava s kojima nisu u skladu. Pored toga, Popović u tekstu *Statut REKOM-a protiv dobre ideje*, objavljenom 23.10.2011. na internet stranici medijske kuće B92, iznosi da on osobno nije za pristup „utvrđivanju uzroka ratova i ratnih zločina“. Smatra da je postavljanjem tog cilja, cijela ideja o Regionalnoj komisiji osuđena na propast. Odlučno najavljuje da od cijele ideje nema ništa i zbog toga što zagovaranje osnivanja Regionalne komisije vodi mala skupina ljudi: „Kada uska skupina ljudi pokušava progurati tako veliku ideju ona teško prolazi. Takav način javnog zagovaranja nije prošao nigdje u svijetu, pa neće ni na prostoru bivše SFRJ.“ Njegov šef, Miljenko Dereta, nije upućen u odredbe Prijedloga Statuta REKOM-a ali je siguran da je „vrijeme pokazalo da komisije zapravo ne rješavaju ništa“, kako stoji u istom tekstu.

S obzirom na to da Popović i Dereta svoje navode ne potkrepljuju argumentima, ne mogu polemizirati s njima. Zbog toga ukazujem na nekoliko činjenica, koje mogu doprinijeti, i njihovom, boljem uvidu u proces REKOM-a.

Prvo, Koalicija za REKOM je 26. ožujka 2011. godine usvojila Prijedlog Statuta REKOM-a, nakon trogodišnjeg konzultativnog procesa u kojem je sudjelovalo više od 6.000 aktivista civilnog društva, uključujući žrtve, članove obitelji nestalih, suce, tužitelje i odvjetnike. Utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i uzroku rata su ciljevi za koje se zalaže Koalicija za REKOM. Da li će to države prihvati, ostaje da vidimo. Slijedi faza u kojoj radne skupine vlada u regiji trebaju razmotriti Prijedlog Statuta Komisije koji predlaže Koalicija za REKOM i kažu posljednju riječ po tom pitanju. Ako države zaključe da je utvrđivanje uzroka rata nemoguć zadatak za Regionalnu komisiju, kao što misli Popović, onda u Statutu REKOM-a neće biti tog cilja i zadatka, neovisno od toga što je on sadržan u Prijedlogu Statuta koji predlaže Koalicija za REKOM.

Drugo, Koalicija za REKOM nije uska skupina ljudi: čini ju 1.880 organizacija i pojedinaca iz redova žrtava i intelektualaca. 550.000 građana iz post-jugoslavenskih zemalja podržalo je u lipnju 2011. godine Peticiju za osnivanje REKOM-a. Proslavljeni umjetnici i poznati intelektualci podržavaju Inicijativu za osnivanje REKOM-a. Proces javnog zagovaranja, usmjeren prema političarima, počevši od studenoga 2011. godine vodit će Regionalni tim, koji čine profesor Žarko Puhovski (Hrvatska), profesor Zdravko Grebo i redatelj Dino Mustafić (BiH), profesorka Biljana Vankovska (Makedonija), odvjetnik Azem Vlasi (Kosovo), novinar Igor Mekina (Slovenija), novinar Duško Vuković (Crna Gora) i novinar Dinko Gruhonjić i ja u Srbiji. Ja sam u toj grupi prije svega zbog toga što sam pokrenula Inicijativu, a nikako zato što sam vrijedna koliko i ostali članovi tima.

Treće, u teoriji i praksi tranzicijske pravde, prihvaćeno je da restorativna pravda (komisije za istinu, istražne komisije, lokalne inicijative pomirenja) doprinosi vraćanju dostojanstva žrtvama, društvenoj integraciji bivših boraca i izgradnji mira, kao i da ima potencijal da spreči ponavljanje zločina. Teoretičari i praktičari, koji se bave tranzicijom država nasljednica nekadašnje SFRJ, smatraju da REKOM može otkloniti objektivna ograničenja kaznenih suđenja (dugo trajanje, nedovoljni kapaciteti sudova, starost, bolest i umiranje svjedoka i žrtava) i izgraditi činjeničnu sliku o tome što se i zašto dogodilo na teritoriju bivše Jugoslavije u razdoblju od 1991. do 2001.

Četvrto, političari se nisu, kako tvrde Popović i Dereta, „zadržali na deklarativnoj podršci“ REKOM-u. U lipnju 2011. godine, Vlada Crne Gore formirala je radnu skupinu za razmatranje Inicijative REKOM. Slijedi faza u kojoj će ostale vlade u regiji početi s formalnim pristupom Inicijativi REKOM.

Peto, stručna javnost je i dosad bila aktivno angažirana u oblikovanju mandata REKOM-a,

o čemu svjedoče brojne regionalne konzultacije održavane od 2006. do usvajanja Predloga Statuta REKOM-a, u ožujku 2011, dostupne na internet stranici www.zarekom.org.

Na kraju, slažem se sa Miljenkom Deretom kada kaže da „dnevna politika i dalje ometa mnoge procese“. Ideja REKOM-a ima potencijal da spriječi političke manipulacije brojem žrtava i ispredanje nacionalnih mitova o sukobima, kako bi regija najzad otpočela društveni, a ne dnevнополитички proces pomirenja.

Nataša Kandić

Tekstove na koje Nataša Kandić odgovara možete preuzeti sa stranice www.zarekom.org:

“REKOM osuđen na propast” - http://www.zarekom.org/uploads/press/2011/10/i_2106/f_1/f_2820_0.doc

“Statut REKOM-a protiv dobre ideje” - http://www.zarekom.org/uploads/press/2011/10/i_2104/f_1/f_2846_0.doc

!Kontradiktorne i netočne kritike Inicijative za REKOM

Inicijativa za osnivanje REKOM-a bila je suočena s brojnim medijskim odzivima i javnom podrškom, ali i žestokom kritikom. Publicist Igor Mekina razmotrio je u tekstu **Analiza javne kritike i podrške Inicijative za osnivanje REKOM** pozitivne i negativne prikaze Inicijative za REKOM u regionalnim medijima. Sažimajući dosad iznesene argumente protiv ideje o osnivanju regionalne komisije za istinu, uključujući i poznatu polemiku Ristivojević-Ivanišević o pravnom statusu REKOM-a, Mekina pokazuje kako je argumentacija protiv REKOM-a često zasnovana na logičkim greškama.

Neosnovane optužbe na račun REKOM-a, činjenica da mediji koji su objavili napade „optuženima“ u pravilu nisu omogućili da odgovore na teške optužbe, kao i upotreba uvreda i kleveta na račun nekih poznatijih zagovornika Inicijative, prema zaključcima rečene Analize „nesumnjivo predstavljaju primere kršenja novinarske etike“, dok „medije koji na taj način izvještavaju o REKOM-u odlikuju prije svega govor mržnje, laži, izvlačenja činjenica iz konteksta i prešućivanje događaja“.

Usprkos pravilu prema kome bi novinari, prilikom iznošenja teških optužbi na račun pojedinih osoba, morali zatražiti i mišljenje osoba na koje se te optužbe odnose, napadnuti

zagovornici REKOM-a u nabrojanim prilozima nisu imali priliku iznijeti svoje stavove, što prema procjeni Igora Mekine nije samo dokaz visoke razine neprofesionalizma spomenutih medija, nego predstavlja i povredu međunarodnih standarda novinarskog izvještavanja, na prvom mjestu Muenchenske deklaracije, koja obvezuje sve novinare. U analizi autor naglašava da komparativna analiza tekstova kritičara REKOM-a dokazuje da su njihove kritike činjenično pogrešne, logički netočne, kontradiktorne i da bez obzira na to koliko uvjerljivo djelovale svaka za sebe – „sve zajedno predstavljaju hrpu besmislica i neistina”.

Cijelu analizu možete pročitati na http://www.zarekom.org/uploads/documents/2011/09/i_1647/f_1/f_2826_hr.doc

20

ŠTO DA SE RADI?

Koaliciji za REKOM predstoje sastanci sa predsjednicima država u regiji kojima još uvijek nisu predani prikupljeni potpisi: Atifete Jahjagom, predsjednikom Kosova, Borisom Tadićem, predsjednikom Srbije i Đorgeom Ivanovim, predsjednikom Makedonije. Nakon toga će Koalicija raditi na pridobijanju nadležnih institucija da pokrenu proceduru za zaključenje međunarodnog ugovora ili sklapanje političkog sporazuma za osnivanje REKOM-a.

Tak jasne
siedem podw. w
lakierach

TIS
PO
Sto o
REKOMU

www.zarekom.org

